

Mark Rutte wordt de nieuwe NAVO-baas - omdat hij 'Stoltenberg II' is

Posted on 6 december 2023 by Christ Klep

Ko Colijn hield zich bepaald niet in. Half november ging de defensiedeskundige in de *NRC* los op Mark Rutte. Colijn somde tien redenen op waarom Mark Rutte in zijn ogen geheel ongeschikt is om als de nieuwe secretaris-generaal van de NAVO te dienen. Een kleine selectie uit Colijns spervuur: 'Rutte de onwaarachtige,' want veel van de defensiebezuinigingen zijn juist tijdens diens premierschap afgetikt. Of 'Rutte de aan-zijn-laars-lapper' van de welbekende NAVO-bestedingsnorm van twee procent.

Of 'Rutte de blunderaar,' zoals bij de inmiddels beruchte Nederlandse stemonthouding toen de Algemene Vergadering van de VN eind oktober in meerderheid voor een staakt-het-vuren tussen Israël en Hamas stemde. Of 'Rutte de jokkebrok,' die glashard ontkende dat tijdens de kabinetsformatie over de positie van Kamerlid Pieter Omtzigt ('functie elders') was gekletst. Rutte heeft nooit een zier om het buitenland gegeven, fulmineerde Colijn. En dat hij de langstzittende premier is, mag volgens de defensiedeskundige geen kwaliteitscriterium heten.

Witte rook

Rutte als nieuwe NAVO-baas? De kwestie roept duidelijk uiteenlopende gevoelens op. Wat de zaak er niet gemakkelijker op maakt, is dat het selectieproces – momenteel een favoriet gezelschapsspel in Brussel – behoorlijk vloeibaar en ondoorgrondelijk is. Eventuele witte rook uit de schoorstenen van de NAVO-burelen wordt ergens dit voorjaar verwacht. Dan weten we wie Jens Stoltenberg gaat opvolgen als secretaris-generaal van de NAVO. Rutte geldt op dit moment als de meest kansrijke kandidaat. Er wordt in elk geval actief voor hem gelobbyd in Brussel.

Maar ja, als gezegd, er bestaat geen strak formeel en transparant proces om tot de benoeming van een secretaris-generaal te komen. Alles verloopt achter de schermen met een-tweetjes, wandelgangenoverleg en veel telefoontjes. Alles draait om consensus, maar daarbij is de rol van Washington altijd doorslaggevend. Elke kandidaat moet de instemming verwerven [van de Amerikaanse president](#).

Dat ondervond ook de Britse oud-minister van Defensie Ben Wallace. Het simpele feit dat Wallace als officier had gediend tijdens *The Troubles* in Noord-Ierland pakte in zijn nadeel uit als kandidaat. De situatie in Noord-Ierland is immers een kwestie die Joe Biden – vanwege diens Ierse afkomst – nauw aan het hart ligt. *Exit* Wallace als kandidaat. De namen die het vroegst opduiken, halen doorgaans sowieso de eindstreep van de selectie niet.

Het Atlantisch bondgenootschap kent twee hoogste functies. De militaire baas, de *Supreme Allied Commander Europe* (SACEUR), is vanouds een Amerikaan. De secretaris-generaal is als politieke baas traditioneel een Europeaan. De Oekraïne-oorlog heeft die laatste functie extra gewicht gegeven.

Nee, de NAVO is niet hersendood

Het bondgenootschappelijke bestaansrecht staat eigenlijk vrijwel buiten kijf. En Stoltenberg doet het eigenlijk prima. Al vóór de Russische invasie suste de secretaris-generaal de nodige ruzies in de alliantie, van Donald Trumps dreigementen om uit de NAVO te stappen tot president Emmanuel Macrons ‘de NAVO is hersendood’-gedachtenspinsel. Europa en de VS bij elkaar houden is misschien wel de belangrijkste taak van elke secretaris-generaal.

Grote schoenen om te vullen dus. Tégen de kandidatuur van Rutte zijn best wel argumenten in te brengen – in aanvulling op de tirade van Ko Colijn hierboven. Rutte is geen vrouw, het is niet anders. Regelmatig klinkt de redenering dat het tijd wordt een vrouw aan het hoofd van de NAVO te plaatsen. Er zijn ook al heel wat namen van potentiële kandidaten voorbij gekomen. Van Ursula von der Leyen tot de Deens premier Mette Frederiksen. En van de Litouwse premier Ingrida Šimonytė tot de Estse eerste-minister Kaja Kallas. Of van de minister van Buitenlandse Zaken van Letland Krisjanis Karins. Vaak ook klinkt de roep om eindelijk eens een secretaris-generaal uit een Oost-Europees land te kiezen.

Maar ook de West-Europese lidstaten hebben zo hun voorkeuren. President Macron zoekt iemand die zijn visie van ‘strategische autonomie’ voor Europa – dat minder afhankelijk moet worden van Amerika qua militaire veiligheid – kan helpen verwezenlijken. Dan is Rutte niet de meest voor de hand liggende kanshebber.

En in het Amerikaanse Congres is steun voor Rutte evenmin een appeltje-eitje. Verschillende Democratische en Republikeinse congresleden beschouwen het Nederland van Mark Rutte als een notoire schraalhans qua defensiebestedingen. De Republikeinse senator Dan Sullivan bijvoorbeeld, een invloedrijk lid van het *Senate Armed Services Committee*, mopperde dat Rutte ‘zonder enige twijfel gediskwalificeerd moet worden’ vanwege de bescheiden Nederlandse defensiebestedingen. *Burden sharing* ligt nu eenmaal erg gevoelig in de VS – en niet alleen bij Trump. Volgens Sullivan bestaat er ‘diepe frustratie bij zowel Democraten als Republikeinen over NAVO-lidstaten die hun verantwoordelijkheid niet nemen.’

Rutte laat politieke puinhoop achter

Voor de duidelijkheid: momenteel besteedt Nederland zo’n 1,7% bbp aan defensie, maar wel met de belofte dit percentage te zullen laten oplopen tot iets boven 2,0 procent in 2024 en 2025. (Of dat gaat lukken, is een ander verhaal, maar dit terzijde.)

Ook de verkiezingszege van Geert Wilders kan de kandidatuur van Rutte besmetten: de PVV wil bijvoorbeeld Turkije uit het NAVO-bondgenootschap knikkeren. En Rutte heeft de steun van president Recep Tayyip Erdogan keihard nodig.

Ook de Hongaarse premier Viktor Orbán kan een lastpak zijn. Erdogan en Orbán zullen ongetwijfeld gunsten terugvragen voor steun. Hoe dan ook is het niet prettig dat Rutte thuis een politieke puinhoop achterlaat. 'Als je net de plek van een zelf veroorzaakt ernstig ongeval hebt verlaten, worden je argumenten er niet sterker op', aldus een diplomaat uit een NAVO-lidstaat.

En toch!

En toch gaat Mark Rutte de nieuwe NAVO-baas worden. *Mark my words*. Hoezo dan? Welnu, vooral vanwege één doorslaggevend criterium. Van alle kandidaten is Mark Rutte waarschijnlijk de minst bedreigende. Of in andere woorden: hij is het meest een Stoltenberg-kloon. Een verbinder op transatlantisch niveau. Dat is precies waar de NAVO naar op zoek is.

Rutte is in veel opzichten een replica van Stoltenberg. Akkoord, qua charme is Rutte wat – laten we zeggen – jongensachtiger dan de Scandinavische sfinx. Maar wát beiden ook zeggen of doen, ze waken ervoor dat alles streng wordt gescript.

Beiden kunnen het geduld opbrengen om urenlang te luisteren naar 31, en straks met de toetreding van Zweden 32, NAVO-ambassadeurs. Beiden gelden als bekwame politici die ruzies in het diplomatieke palingvat dat NAVO heet bijtijds kunnen ontzenuwen. Laten we niet vergeten: secretarissen-generaal zijn niet op deze aardbol gezet om zelfstandig NAVO-beleid te maken. Hun rol is bovenal om consensus te bouwen tussen lidstaten.

Juist op dit punt zijn Baltische kandidaten in het nadeel, alleen al vanwege hun vaak uitgesproken anti-Russische houding die de spanningen met Moskou maar verder zou opdrijven. Met name Kaja Kallas dringt al een tijdje aan op nóg strengere sancties tegen Rusland. Op haar beurt is de Litouwse regering- Šimonytė zo onmiskenbaar anti-Chinees dat veel lidstaten dat riskant zullen vinden. Al helemaal de VS, die juist voorzichtig zijn waar het gaat om potentiële escalatie met Rusland of China.

Rutte durfde Trump tegen te spreken

Amerikaanse diplomaten in Brussel zijn al langer enthousiast over onze premier. Zijn stevige steun aan Oekraïne, het Nederlandse voornemen om de NAVO-

bestedingsnorm te willen halen, de MH17-ramp (waardoor Rutte nooit als *Putin Versteher* bekend zal staan) en vooral zijn Stoltenbergiaanse imago als diplomatieke vliegenvanger maken hem aantrekkelijk. Het Washington van Joe Biden denkt ook aan de toekomst van het bondgenootschap. Voor als de politieke wind keert en er een nieuwe transatlantische storm aanwakkert. Rutte kon redelijk goed omgaan met *The Orange Jesus* Donald Trump, maar durfde hem ook tegen te spreken in het openbaar. Dat doet denken aan Stoltenberg – die ook wel bekend stond als de *Trump whisperer*.

Met de meeste NAVO-leiders kan Rutte goed door één deur. Met Emmanuel Macron al helemaal. En Jens Stoltenberg omschreef Rutte als 'een vriend en een goede en capabele collega met uitgebreide ervaring als premier.' Waaraan Stoltenberg wijselijk en kenmerkend toevoegde: 'Maar het is niet aan mij om te besluiten wie mijn opvolger zal zijn.' Klopt. Maar 'Stoltenberg II' loopt zich al warm in de Brusselse coulissen.

Militair historicus [Christ Klep](#) publiceert in *Wynia's Week* regelmatig zijn actuele analyses over oorlog en andere veiligheidskwesties.

Wynia's Week verschijnt 104 keer per jaar met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving. De donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!